

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับชุมชนบทของวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคกลางเป็นงานวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยภาคสนาม โดยผู้วิจัยลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับชุมชนในเขตบริการของวิทยาลัยการอาชีพและวิทยาการอาชีพในเขตภาคกลาง 4 แห่ง สาระสำคัญของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สำรวจความต้องการด้านการศึกษาเพื่ออาชีพของชุมชนในเขตบริการของวิทยาการอาชีพในเขตภาคกลาง
2. ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของวิทยาลัยการอาชีพเขตภาคกลาง
3. แนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับชุมชนบทของวิทยาการอาชีพในเขตภาคกลาง

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดำเนินการตามลำดับดังนี้

2.1 การเลือกพื้นที่ที่ศึกษา คือ วิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคกลาง 4 แห่ง คือ

1. วิทยาลัยการอาชีพสระบุรี อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
2. วิทยาลัยการอาชีพนครปฐม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3. วิทยาลัยการอาชีพกาญจนบุรี อำเภอนำมาว่ง จังหวัดกาญจนบุรี
4. วิทยาลัยการอาชีพนวมินทร์ราชูทิศ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการศึกษเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาสภาพบริบทของชุมชนในเขตบริการของวิทยาลัยอาชีพทั้ง 15 แห่ง คือ ข้อมูล กชช.2ค และข้อมูลการตลาด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ศึกษาความต้องการด้านอาชีพของชุมชน โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรอำเภอ อุตสาหกรรมจังหวัด กำหนดตัวแทนโรงงานอุตสาหกรรม ประธานกลุ่มเกษตรกร ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนพื้นที่กรุงเทพมหานคร สัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงานเขต กำหนด และประธานกลุ่มแม่บ้าน ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของวิทยาลัยการอาชีพ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และการสนทนากลุ่มกับครู-อาจารย์ นักเรียน และนักศึกษา (Focus group discussion) ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลประมาณ 5 เดือน

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้สื่อนำมาวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลจากการสำรวจชุมชน นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสรุปเป็นความต้องการด้านอาชีพ และการศึกษาเพื่ออาชีพที่พึงประสงค์
2. ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารวิทยาลัยการอาชีพ การสัมภาษณ์ผู้บริหาร และการสนทนากลุ่มกับครู-อาจารย์ นักเรียนและนักศึกษานำมาวิเคราะห์ สรุปเป็นสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของวิทยาการอาชีวศึกษาทั้ง 3 ลักษณะ
3. ข้อมูลจากการสำรวจความต้องการด้านอาชีพของชุมชนและสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของวิทยาลัยการอาชีวศึกษา นำมาวิเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับชุมชนชนบทของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาในเขตภาคกลาง ทั้ง 3 ลักษณะ
4. ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับชุมชนชนบทของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาในเขตภาคกลางต่อผู้ที่รับผิดชอบวิทยาลัยการอาชีวศึกษาในระดับนโยบาย

3. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร การสำรวจ และการวิจัยภาคสนามเกี่ยวกับความต้องการด้านอาชีพของชุมชน สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของวิทยาลัยในเขตภาคกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 3 ลักษณะ และแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาในเขตภาคกลาง สรุปได้ดังนี้

3.1 ความต้องการด้านอาชีพของชุมชนในเขตบริการของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาในเขตภาคกลาง จากการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการด้านอาชีพ ทางด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การคัดเกรดข้าว การคัดเมล็ดข้าว การปลูกพืชหมุนเวียน การดูแลและรักษาโรคพืช **ด้านคหกรรม** ได้แก่ การตัดเย็บเสื้อผ้า การผสมสี การย้อมผ้า การออกแบบลวดลายผ้า การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ การทำน้ำผลไม้ และการทำน้ำสมุนไพร **ด้านพาณิชย์กรรม** ได้แก่ การบริหาร การจัดการ การสหกรณ์ **ด้านอุตสาหกรรม** ได้แก่ ช่างอุตสาหกรรม ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และงานพิมพ์

2. ความต้องการด้านการศึกษาเพื่ออาชีพ **ด้านเกษตรกรรม** การคัดเกรดข้าว การคัดพันธุ์พืช การปลูกพืชไร่หมุนเวียน การดูแลและรักษาโรค **ด้านคหกรรม** การตัดเย็บเสื้อผ้า การผสมสี การย้อมผ้า การออกแบบลวดลายผ้า การทำสิ่งประดิษฐ์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น จากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ การทำน้ำผลไม้ และการทำน้ำสมุนไพร **ด้านพาณิชย์กรรม** การบริหาร การจัดการ ความรู้เรื่องการทำบัญชี การตลาด การค้าปลีก ความรู้เรื่องกฎหมาย ภาษีและแรงงาน และความรู้เรื่องสหกรณ์ **ด้านอุตสาหกรรม** ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และงานพิมพ์

3.2 สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาในเขตภาคกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 แห่ง

3.2.1สภาพพื้นฐานของวิทยาลัยการอาชีพ จากการศึกษาในพื้นที่พบว่า วิทยาลัยการอาชีพทั้ง 4 แห่ง ตั้งอยู่ในอำเภอที่ค่อนข้างมีความเจริญมาก เนื่องจากวิทยาลัยการอาชีพ 3 แห่ง นั้นมีที่มาจากศูนย์ฝึกวิชาชีพ ซึ่งมีการจัดตั้งเพื่อให้บริการเสริมวิชาชีพ นักเรียนมัธยมศึกษาให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัศมีเขตบริการไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากการศึกษาพบว่า อาชีพหลักของชุมชนคือ เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม วิทยาลัยการอาชีพมีจุดมุ่งหมายจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ เสริมวิชาชีพมัธยมศึกษา และหลักสูตรระยะสั้น มีเป้าหมายขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยมุ่งให้บริการผู้เรียนในระบบโรงเรียนและประชาชนทั่วไป

โดยมีการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาหลักสูตรต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 - 1.1 เกษตรกรรม ไม่มีการจัดการเรียนการสอน
 - 1.2 คหกรรม
 - 1.2.1 อาหารและโภชนาการ
 - 1.3 ช่างอุตสาหกรรม
 - 1.3.1 ช่างกลโรงงาน
 - เครื่องมือกลทั่วไป
 - เขียนแบบเครื่องกล
 - 1.3.2 ช่างไฟฟ้า
 - ช่างไฟฟ้าทั่วไป
 - 1.3.3 ช่างยนต์
 - ยานยนต์
 - 1.3.4 ช่างเทคนิคอุตสาหกรรม
 - 1.3.5 ช่างเชื่อมและโลหะแผ่น
 - งานเชื่อมโลหะ
 - 1.3.6 อิเล็กทรอนิกส์
 - อิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม
 - 1.3.7 ช่างก่อสร้าง
 - การก่อสร้าง
 - 1.3.8 ช่างเทคโนโลยีโทรคมนาคม
 - เทคโนโลยีโทรคมนาคม
 - 1.4 พณิชยกรรม
 - 1.4.1 การบัญชี
 - 1.4.2 ธุรกิจค้าปลีก
 - 1.4.3 เลขานุการ

- 1.5 บริหารธุรกิจ
 - 1.5.1 คอมพิวเตอร์ธุรกิจ

- 1.6 พื้นฐาน
 - 1.6.1 สามัญ
 - 1.6.2 สัมพันธ์

2. การให้บริการวิชาการแก่ชุมชนในหลักสูตรเสริมวิชาชีพแก่นักเรียนมัธยมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น

2.1 หลักสูตรวิชาชีพเสริมนักเรียนมัธยมศึกษา

- 2.1.1 เกษตรกรรม
 - พืชศาสตร์
- 2.1.2 คหกรรม
 - ผ้าและการตัดเย็บ
 - อาหารและโภชนาการ
 - คหกรรมทั่วไป

2.2 หลักสูตรระยะสั้น

- 2.2.1 เกษตรกรรม ไม่มีการจัดการเรียนการสอน
- 2.2.2 คหกรรม
 - ผ้าและเครื่องแต่งกายสตรีเบื้องต้นและเครื่องแต่งกายสตรีชั้นสูง
 - คหกรรม : การประดิษฐ์ดอกไม้
 - อาหารและโภชนาการ : อาหารและขนม และขนมอบ
- 2.2.3 พณิชยกรรม
 - บัญชีร้านค้า
 - พิมพ์ดีดไทย-อังกฤษ
 - คอมพิวเตอร์
- 2.2.4 ช่างอุตสาหกรรม
 - ช่างกลโรงงาน
 - ช่างเครื่องกลไฟฟ้า
 - ช่างเครื่องตีเซล
 - ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ; วิทยุเบื้องต้นและเครื่องเสียง
 - ช่างเชื่อมโลหะ
 - ช่างทำความเย็น

- ช่างเครื่องดีเซล
- ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ; วิทยุเบื้องต้นและเครื่องเสียง
- ช่างเชื่อมโลหะ
- ช่างทำความเย็น

3.2.2 ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของวิทยาลัยการอาชีพ ในเขตภาคกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 แห่ง

1. การจัดการหลักสูตรต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากการศึกษาพบปัญหาด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 หลักสูตรและเนื้อหา ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยเฉพาะช่างอิเล็กทรอนิกส์และช่างไฟฟ้าที่ต้องการพื้นฐานทางด้านการคำนวณ เนื่องจากต้องการใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อขั้นสูงขึ้น

1.2 การจัดแผนการเรียน ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความพร้อมของวิทยาลัย เนื่องจากหน่วยศึกษานิเทศน์เป็นผู้จัดการแผนการเรียน โดยจัดรายวิชาที่ควรอยู่กันคนละเทอมมาอยู่ภายในเทอมเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อจัดการศึกษาทางด้านครู-อาจารย์ อาคารสถานที่

1.3 คุณภาพครู-อาจารย์ เนื่องจากการครู-อาจารย์ต้องรับภาระหน้าที่ และต้องรับภาระการสอนจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ค่อนข้างมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการพัฒนาความรู้และทักษะ

1.4 การขาดแคลนครู-อาจารย์ที่มีความรู้เฉพาะทาง โดยเฉพาะครู-อาจารย์ทางด้านช่างอุตสาหกรรมและครู-อาจารย์ทางด้านสายสามัญ

1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู-อาจารย์ ครู-อาจารย์ส่วนใหญ่มุ่งการจัดการเรียนการสอนทางภาคทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ เนื่องจากผลกระทบจากการขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ และสื่อการสอน

1.6 เครื่องมืออุปกรณ์หลายอย่างได้รับการจัดซื้อมาตั้งแต่สถานศึกษายังคงเป็นศูนย์ฝึกวิชาชีพ ดังนั้น เครื่องมือและอุปกรณ์บางอย่างค่อนข้างล้าสมัยและไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิธีการวัดและประเมินผล นักเรียนแสดงทัศนคติว่าควรมีการปรับให้มีมาตรฐานของการวัดและประเมินผล โดยควรมีการปรับให้มีมาตรฐานของการวัดและประเมินผล โดยมีเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล

1.7 ระบบแนะแนว ในทัศนะของนักเรียนเสนอว่าควรมีการพัฒนาระบบแนะแนวอาชีพให้แก่ผู้เรียนให้ทราบถึงลักษณะงาน การมีงานทำและแหล่งการจ้างงาน

2. การให้บริการวิชาการแก่ชุมชนในหลักสูตรเสริมวิชาชีพนักเรียนมัธยมศึกษา และหลักสูตรระยะสั้นพบปัญหาดังนี้

2.1 การจัดการเรียน ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากวิทยาลัยจัดการเรียนตามสภาพความพร้อมของวิทยาลัย

2.2 หลักสูตรและเนื้อหา ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนไม่เลือกเรียนตามถนัดและความสนใจ การขาดแคลนวัสดุและอุปกรณ์ สาเหตุเกิดจากการขาดเงินงบประมาณสนับสนุน เนื่องจากผู้บริหารนำเงินค่าวัสดุฝึกบางส่วนไปใช้ในการพัฒนาอาคารสถานที่

2.3 ระบบการแนะแนวอาชีพ นักเรียนและนักศึกษาแสดงทัศนคติว่าควรมีการพัฒนาาระบบแนะแนวอาชีพให้แก่ผู้เรียนได้ทราบเกี่ยวกับลักษณะงานและแหล่งงาน

2.4 การบริหารผู้บริหารวิทยาลัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพมากกว่าการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้

2.การเป็นศูนย์การทางวิชาการแก่ชุมชน โดยการให้บริการศึกษานอกสถานที่

-วิทยาลัยการอาชีพยังขาดการให้บริการในด้านนี้แก่ชุมชนเนื่องจากวิทยาลัยขาดแคลนบุคลากร ขาดความพร้อมด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ และผู้บริการไม่สนับสนุนการจัดบริการในด้านนี้ ขณะเดียวกันมีหน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอและสำนักงานพัฒนาการอำเภอ จัดเป็นหน่วยเคลื่อนที่ออกบริการให้ความรู้ด้านอาชีพให้แก่คนในชุมชน

4. อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยดังนี้

4.1 วิทยาลัยการอาชีพกับการพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กล่าวถึงการเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างอาชีพและการมีงานทำ คำนี้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างคน ชุมชน พื้นที่และศักยภาพของการพัฒนาควบคู่ไปกับการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ โดยมีแนวการพัฒนาเกษตรยั่งยืนเพื่อปรับโครงสร้างการเกษตร พัฒนาศักยภาพของเกษตรกร ในการวางแผนการผลิตและตัดสินใจในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพื้นที่และความต้องการของตลาด นอกจากนี้ เวิร์ดและขยายการผลิต วิศวกร ช่างเทคนิค ช่างฝีมือ และบุคลากรสาขาขาดแคลนอื่น ๆ เช่น การบัญชี การเงิน การธนาคาร และการประกันภัย โดยเน้นการฝึกปฏิบัติมากขึ้น ขณะเดียวกันก็พัฒนาและเพิ่มศักยภาพของกำลังแรงงานให้สามารถเข้าสู่กระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยกระดับความรู้พื้นฐานของคนงานในสถานประกอบการ พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถชี้้นำการผลิตกำลังคนได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งพัฒนาระบบการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกำลังแรงงานที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม และกลุ่มที่ต้องการ พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร ตลาดแรงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถชี้้นำการผลิตกำลังคนได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน

งานที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม และ กลุ่มที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการอื่นๆ ตลอดจนมีการฝึกอบรม และเพิ่มทักษะในด้านการบริหาร การจัดการ และ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ผู้ประกอบการ กลุ่มผู้นำธุรกิจชุมชน กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มสตรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539) เมื่อพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ในแผนนั้นกล่าวถึง การจัดการศึกษา 2 ลักษณะ คือ 1) การศึกษาเพื่อเตรียมคนไปสู่การทำงานในสาขาที่ขาดแคลน 2) การศึกษาเพื่อการพัฒนาคนที่อยู่ในภาคแรงงานให้มีทั้งองค์ความรู้และทักษะ การทำงานในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และ การบริการ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2539) กล่าวถึงการผลิตและการพัฒนากำลังคนให้สามารถประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ รับผิดชอบต่อความต้องการและการพัฒนาชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ โดยเฉพาะกำลังคนระดับกลางและ ระดับสูง สาขาที่ขาดแคลน และ วิชาชีพสาขาใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งสนับสนุนให้สถานศึกษาภาคเอกชน และ สถานประกอบการร่วมกันจัดการศึกษาและฝึกอบรมแก่แรงงานภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจบริการ ส่วนแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระยะที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 กล่าวถึงการส่งเสริมและจัดตั้งสถานศึกษาวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และ แนวโน้มการพัฒนาของภูมิภาคนั้นๆ รวมทั้งจัดบริการแนะแนว ตลาดนัดแรงงานและข้อมูลการตลาดแรงงานในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาทุกแห่ง ส่วนแผนพัฒนาอาชีวศึกษาระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2540 - 2554) ได้กำหนดกรอบการพัฒนาไว้ว่า กรมอาชีวศึกษาเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาวิชาชีพ พัฒนาระบบการใช้ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ ตลอดจนเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทั้งในด้านการบริหารและการจัดการเรียนการสอน โดยให้สถานศึกษาทุกแห่งที่สังกัดกรมอาชีวศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างอิสระในด้านวิชาการให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานกับสภาพทรัพยากรของท้องถิ่น ตลอดจนร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดอาชีวศึกษามุ่งให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาเป็นผู้รอบรู้ทั้งในด้านเทคโนโลยี การบริหารและการจัดการ รวมถึงเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตในการทำงาน

เมื่อมองย้อนกลับมาที่วิทยาลัยการอาชีพ โดยวิทยาลัยมีเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่ออาชีพ ด้วยการให้บริการการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพทุกประเภท และสาขาอาชีพตามความต้องการของท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติ พบว่า วิทยาลัยการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตร ในระบบโรงเรียน สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม เพื่อเตรียมคนไปสู่โลกการทำงาน ซึ่งเป็นแรงงานฝีมือระดับกลาง ส่วนในสาขาวิชาเกษตรกรรมพบว่าวิทยาลัยการอาชีพทุกแห่งไม่ได้เปิดสอนทั้งระดับเตรียมคนสู่โลกการทำงาน และการพัฒนาแรงงานที่ทำงานอยู่แล้วในภาคเกษตรกรรม ให้มีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการทำงาน นอกจากนี้การจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพเป็นการจัดที่จำกัดอยู่เฉพาะภายในสถานศึกษา โดยไม่ได้เปิดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในโลกของการทำงานจริง จึงเป็นประเด็นที่น่าสังเกตว่า วิทยาลัยการอาชีพควรเปิดกว้างในการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้รับ

ประสบการณ์ตรงจากการทำงานภายนอกสถานศึกษามากกว่าการจัดการศึกษาที่เน้นการสอนที่มีมาตรฐานที่โรงเรียน (School-based comprehensive career education model) เนื่องจากโดยเป้าหมายการจัดการศึกษาของวิทยาลัยนั้น มุ่งตอบสนองความต้องการของชุมชนทั้งในเรื่องการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนและระบบนอกโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดอาชีวศึกษาของประเทศทานซาเนีย เพียงแต่วิทยาลัยแต่ละแห่งไม่จัดการศึกษาตามเป้าหมายของการจัดตั้งนั้น เนื่องจากผู้บริหารแต่ละวิทยาลัยจัดการศึกษาตามความถนัดและภูมิหลังของตนเองมากกว่า แต่เมื่อวิเคราะห์ลึกลงไปในเรื่องการจัดการศึกษา พบว่า การที่วิทยาลัยการอาชีวศึกษาจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งมีการจัดการศึกษาและหลักสูตรคล้ายกันกับที่วิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยอาชีวศึกษาได้จัดอยู่ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า การจัดการศึกษาค่อนข้างซ้ำซ้อนกัน ขณะเดียวกันวิทยาลัยการอาชีวศึกษาจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เนื่องจากอาชีพหลักของชุมชนคือ เกษตรกรรม ความต้องการของชุมชนคือต้องการองค์ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนเกี่ยวกับการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่ การบริหาร การจัดการ จนกระทั่งสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม ซึ่งวิทยาลัยการอาชีวศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและองค์ความรู้ที่ต้องการ โดยจัดการศึกษา 2 รูปแบบ คือการอบรมด้วยการฝึกปฏิบัติจริง และการจัดหน่วยผลิตผนวกเข้าไปในวิทยาลัย ตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพึ่งตนเองของประเทศทานซาเนีย ขณะเดียวกันวิทยาลัยการอาชีวศึกษามีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตลาดแรงงานและอาชีพให้แก่ชุมชน ในรูปแบบการเผยแพร่สาระผ่านทางครอบครัวตามแนว home-based career education โดยสรุปวิทยาลัยการอาชีวศึกษาควรปรับบทบาทในการจัดการศึกษาโดยตอบสนองความต้องการกำลังแรงงานในระดับประเทศ ขณะเดียวกันก็ต้องสนองความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งทำหน้าที่ครอบคลุมเป้าหมายการจัดการศึกษาทั้ง 3 ลักษณะ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหารายวิชา นอกจากนี้การจัดการศึกษาควรเน้นการฝึกปฏิบัติงานจริงในโลกของการทำงานและจัดหน่วยผลิตผนวกเข้าไปในวิทยาลัยตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพึ่งตนเองของประเทศทานซาเนีย

4.2 วิทยาลัยการอาชีวศึกษากับความต้องการด้านอาชีพของชุมชน

4.2.1 เกษตรกรรม

1) การจัดการศึกษาแบบต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ความรู้ที่ชุมชนต้องการเนื้อหาวิชาของสาขาวิชาพืชศาสตร์ แต่วิทยาลัยการอาชีวศึกษาไม่มีการจัดการเรียนการสอน

2) การให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นโดยการเสริมวิชาชีพมัธยมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น วิทยาลัยไม่มีการจัดการเรียนการสอนเช่นกัน และความรู้เหล่านี้ไม่มีอยู่ในเนื้อหาวิชาของระดับนี้

3) การเป็นศูนย์กลางทางวิชาการให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นวิทยาลัยไม่มีการจัดบริการให้แก่ชุมชน แต่มีหน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอให้บริการทางด้านนี้แก่ชุมชน

เมื่อพิจารณาความต้องการด้านการศึกษาอาชีพของชุมชนกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพบว่า วิทยาลัยตอบสนองความต้องการของชุมชนด้านนี้ เฉพาะการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนแต่ชุมชนมีความต้องการให้วิทยาลัยออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ในชุมชน

4.2.2 คหกรรม

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนต้องการความรู้และทักษะเรื่องการทำตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป การแปรรูปอาหาร การทำสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น เมื่อพิจารณาการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยการอาชีพ พบว่า

1) การจัดการศึกษาแบบต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีการจัดการเรียนการสอนเฉพาะสาขาวิชาอาหารและโภชนาการเท่านั้น ซึ่งความรู้ที่ชุมชนต้องการด้านการแปรรูปอาหารอยู่ในเนื้อหาวิชาของสาขาวิชาอาหารและโภชนาการที่วิทยาลัยเปิดสอน

2) การให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น โดยการเสริมวิชาชีพให้แก่แก่นักเรียนมัธยมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น วิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนมัธยมศึกษาและนักศึกษาหลักสูตรระยะสั้น

3) การเป็นศูนย์กลางทางวิชาการให้แก่ชุมชนและหน่วยงานพบว่า วิทยาลัยไม่มีการให้ความรู้นอกชุมชน แต่เสริมสวยมีการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ให้แก่ชุมชน

เมื่อพิจารณาความต้องการด้านการศึกษาอาชีพของชุมชนกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัย พบว่า วิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนแต่ชุมชนต้องการให้จัดในลักษณะการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ให้ความรู้แก่ชุมชน ซึ่งวิทยาลัยการอาชีพไม่สามารถออกหน่วยบริการ เนื่องจากภาวะการขาดแคลนครู-อาจารย์ เครื่องมือ อุปกรณ์

4.2.3 พณิชยกรรม

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับเรื่องการบริหารงาน การจัดการและสหกรณ์ เมื่อพิจารณาการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยการอาชีพ พบว่า

1. การจัดการศึกษาแบบต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ความรู้ที่ชุมชนต้องการอยู่ในเนื้อหาวิชาของสาขาวิชาพณิชยกรรม ที่วิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอน

2. การให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นโดยการเสริมวิชาชีพมัธยมศึกษา และหลักสูตรระยะสั้น ความรู้ที่ชุมชนต้องการไม่มีอยู่ในเนื้อหาวิชาของระดับนี้

3. การเป็นศูนย์กลางทางวิชาการให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นวิทยาลัยไม่มีการจัดหน่วยเคลื่อนที่ เนื่องจากขาดแคลนครู-อาจารย์ อุปกรณ์และเครื่องมือ แต่ชุมชนต้องการให้วิทยาลัยเปิดบริการ

เมื่อพิจารณาความต้องการด้านการศึกษาอาชีพของชุมชนกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพบว่า วิทยาลัยตอบสนองความต้องการของชุมชนในด้านนี้ เฉพาะการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน แต่ชุมชนมีความต้องการให้วิทยาลัยจัดในรูปแบบของนอกระบบโรงเรียน

5.4 อุตสาหกรรม

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความต้องการความรู้และทักษะทางด้านนี้ตามสภาพพื้นฐานการประกอบอาชีพของชุมชนแต่ละแห่ง เมื่อพิจารณาการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยการอาชีพพบว่า

1. การจัดการศึกษาแบบต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีการจัดการเรียนการสอน
2. การให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น วิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนในบางสาขาวิชา
3. การเป็นศูนย์กลางทางวิชาให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นวิทยาลัยไม่มีการจัดบริการแก่ชุมชน ขณะเดียวกันไม่มีหน่วยงานอื่นให้บริการด้านนี้แก่ชุมชนเช่นกัน

เมื่อพิจารณาความต้องการด้านการศึกษาอาชีพของชุมชนกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพบว่า วิทยาลัยตอบสนองความต้องการของชุมชน ด้านอาชีพทางด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม โดยค่อนข้างจะละเอียดภาคเกษตรกรรม ไม่ตอบสนองรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ชุมชนต้องการ เนื่องจากขาดแคลนครู-อาจารย์ เครื่องมือและอุปกรณ์ ขณะเดียวกันผู้บริหารไม่มีนโยบายการให้บริการด้วย

โดยสรุป เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพบว่า วิทยาลัยการอาชีพมีรูปแบบการจัดการศึกษา ในรูปของ school-based comprehensive career education model (อาทร จันทวิมล,2539) ซึ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มีพื้นฐานที่โรงเรียนตามโปรแกรมการพัฒนาทางอาชีพ โดยมุ่งจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมคนเข้าสู่โลกของการทำงาน (preservice training) มากกว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความรู้และทักษะทางด้านอาชีพ (inservice training) แต่เมื่อพิจารณาโยบายการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพมีเป้าหมายที่ขยายโอกาสทางการศึกษาอาชีพให้แก่ชุมชนชนบทให้มีโอกาสรับความรู้ทางด้านนี้ แต่ในทางปฏิบัติพบว่าวิทยาลัยแต่ละแห่งมีการจัดการเรียนการสอนไม่ครอบคลุมเป้าหมายการจัดการศึกษาของวิทยาลัย เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งมีนโยบายและการบริหารงานตามความถนัดและภูมิหลังของตนเอง

โดยแท้จริงแล้ววิทยาลัยการอาชีพควรจัดโอกาสและทางเลือกให้แก่ประชาชนในพื้นที่บริการของวิทยาลัยการอาชีพให้ได้รับข้อมูลข่าวสารทางด้านอาชีพ ตลอดจนจัดสภาพและสถานการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ในวิถีการดำรงชีวิต ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ด้านอาชีพให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ควรมีการระดมสรรพกำลัง โดยการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน สถานประกอบการร่วมเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษาซึ่งได้รับความร่วมมือทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณและด้านวิชาการรวมทั้งเป็นหน่วยจัดการเรียนการ

4. อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยดังนี้

4.1 วิทยาลัยการอาชีพกับการพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กล่าวถึงการเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างอาชีพและการมีงานทำ คำนี้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างคน ชุมชน พื้นที่และศักยภาพของการพัฒนาควบคู่ไปกับการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ โดยมีแนวการพัฒนาเกษตรยั่งยืนเพื่อปรับโครงสร้างการเกษตร พัฒนาศักยภาพของเกษตรกร ในการวางแผนการผลิตและตัดสินใจในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพื้นที่และความต้องการของตลาด นอกจากนี้ เร่งรัดและขยายการผลิต วิศวกร ช่างเทคนิค ช่างฝีมือ และบุคลากรสาขาขาดแคลนอื่น ๆ เช่น การบัญชี การเงิน การธนาคาร และการประกันภัย โดยเน้นการฝึกปฏิบัติมากขึ้น ขณะเดียวกันก็พัฒนาและเพิ่มศักยภาพของกำลังแรงงานให้สามารถเข้าสู่กระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยกระดับความรู้พื้นฐานของคนงานในสถานประกอบการ พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถชี้้นำการผลิตกำลังคนได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งพัฒนาระบบการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกำลังแรงงานที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม และกลุ่มที่ต้องการ พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร ตลาดแรงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถชี้้นำการผลิตกำลังคนได้ตามความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม และ กลุ่มที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการอื่นๆ ตลอดจนมีการฝึกอบรม และเพิ่มทักษะในด้านการบริหาร การจัดการ และ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ผู้ประกอบการ กลุ่มผู้นำธุรกิจชุมชน กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มสตรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539) เมื่อพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ในแผนนั้นกล่าวถึง การจัดการศึกษา 2 ลักษณะ คือ 1) การศึกษาเพื่อเตรียมคนไปสู่การทำงานในสาขาที่ขาดแคลน 2) การศึกษาเพื่อการพัฒนาคนที่อยู่ในภาคแรงงานให้มีทั้งองค์ความรู้และทักษะ การทำงานในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และ การบริการ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2539) กล่าวถึงการผลิตและการพัฒนา กำลังคนให้สามารถประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ะือต่อความต้องการและการพัฒนาชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ โดยเฉพาะกำลังคนระดับกลางและ ระดับสูง สาขาที่ขาดแคลน และ วิชาชีพสาขาใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งสนับสนุนให้สถานศึกษาภาคเอกชน และ สถานประกอบการร่วมกันจัดการศึกษาและฝึกอบรมแก่แรงงานภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจบริการ ส่วนแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระยะที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 กล่าวถึงการส่งเสริมและจัดตั้งสถานศึกษาวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และ แนวโน้มการพัฒนาของภูมิภาคนั้นๆ รวมทั้งจัดบริการแนะแนว ตลาดนัดแรงงานและข้อมูลการตลาดแรงงานในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาทุกแห่ง ส่วนแผนพัฒนา

อาชีวศึกษาระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2540 - 2554) ได้กำหนดกรอบการพัฒนาไว้ว่า กรมอาชีวศึกษา เป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาวิชาชีพ พัฒนาระบบการใช้ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ ตลอดจนเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทั้งในด้านการบริหารและการจัดการเรียนการสอน โดยให้สถานศึกษา ทุกแห่งที่สังกัดกรมอาชีวศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างอิสระในด้านวิชาการให้สอดคล้องกับ ตลาดแรงงานกับสภาพทรัพยากรของท้องถิ่น ตลอดจนร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัด อาชีวศึกษามุ่งให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาเป็นผู้รอบรู้ทั้งในด้านเทคโนโลยี การบริหารและการจัดการ รวมถึงเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตในการทำงาน

เมื่อมองย้อนกลับมาที่วิทยาลัยการอาชีพ โดยวิทยาลัยมีเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อ ขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่ออาชีพ ด้วยการให้บริการการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพทุก ประเภท และสาขาอาชีพตามความต้องการของท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติ พบว่า วิทยาลัยการ อาชีพมุ่งจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตร ในระบบโรงเรียน สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม เพื่อ เตรียมคนไปสู่โลกการทำงาน ซึ่งเป็นแรงงานฝีมือระดับกลาง ส่วนในสาขาวิชาเกษตรกรรมพบ ว่าวิทยาลัยการอาชีพทุกแห่งไม่ได้เปิดสอนทั้งระดับเตรียมคนสู่โลกการทำงาน และการพัฒนา แรงงานที่ทำงานอยู่แล้วในภาคเกษตรกรรม ให้มีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการทำงาน นอกจากนี้การจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพเป็นการจัดที่จำกัดอยู่เฉพาะภายในสถาน ศึกษา โดยไม่ได้เปิดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในโลกของการทำงานจริง จึงเป็นประเด็นที่น่า สังเกตว่า วิทยาลัยการอาชีพควรเปิดกว้างในการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ตรงจากการทำงานภายนอกสถานศึกษามากกว่าการจัดการศึกษาที่เน้นการสอนที่ มีมาตรฐานที่โรงเรียน (School-based comprehensive career education model) เนื่องจาก โดยเป้าหมายการจัดการศึกษาของวิทยาลัยนั้น มุ่งตอบสนองความต้องการของชุมชนทั้งใน เรื่องการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนและระบบนอกโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัด อาชีวศึกษาของประเทศทานซาเนีย เพียงแต่วิทยาลัยแต่ละแห่งไม่จัดการศึกษาตามเป้าหมาย ของการจัดตั้งนั้น เนื่องจากผู้บริหารแต่ละวิทยาลัยจัดการศึกษาตามความถนัดและภูมิหลังของ ตนเองมากกว่า แต่เมื่อวิเคราะห์ลึกลงไปในเรื่องการจัดการศึกษา พบว่า การที่วิทยาลัยการ อาชีพมุ่งจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งมีการจัดการศึกษาและหลักสูตรคล้าย กันกับที่วิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยอาชีวศึกษาได้จัดอยู่ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า การจัดการ ศึกษาค่อนข้างซ้ำซ้อนกัน ขณะเดียวกันวิทยาลัยการอาชีพจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับ ความ ต้องการของชุมชน เนื่องจากอาชีพหลักของชุมชนคือ เกษตรกรรม ความต้องการของชุมชน คือต้องการองค์ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนเกี่ยวกับการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เทคโนโลยีสมัยใหม่ การบริหาร การจัดการ จนกระทั่งสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม ซึ่งวิทยาลัย การอาชีพควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและองค์ความรู้ที่ ต้อง การ โดยจัดการศึกษา 2 รูปแบบ คือการอบรมด้วยการฝึกปฏิบัติจริง และการจัดหน่วยผลิต ผนวกเข้าไปในวิทยาลัย ตามแนวการจัดการศึกษาเพื่อพึ่งตนเองของประเทศทานซาเนีย ขณะ เดียวกันวิทยาลัยการอาชีพควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตลาดแรงงานและอาชีพให้แก่ ชุมชน ในรูปแบบการเผยแพร่สาระผ่านทางครอบครัวตามแนว home-based career education

โดยสรุปวิทยาลัยการอาชีพควรปรับบทบาทในการจัดการศึกษาโดยตอบสนองความต้องการกำลังแรงงานในระดับประเทศ ขณะเดียวกันก็ต้องสนองความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งทำหน้าที่ครอบคลุมเป้าหมายการจัดการศึกษาทั้ง 3 ลักษณะ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหารายวิชา นอกจากนี้การจัดการศึกษาควรเน้นการฝึกปฏิบัติงานจริงในโลกของการทำงานและจัดหน่วยผลิตผนวกเข้าไปในวิทยาลัยตามแนวการจัดการศึกษาเพื่อพึ่งตนเองของประเทศทานชาเนี่ย

4.2 วิทยาลัยการอาชีพกับความต้องการด้านอาชีพของชุมชน

4.2.1 เกษตรกรรม

1) การจัดการศึกษาแบบต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ความรู้ที่ชุมชนต้องการเนื้อหาวิชาของสาขาวิชาพืชศาสตร์ แต่วิทยาลัยการอาชีพไม่มีการจัดการเรียนการสอน

2) การให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นโดยการเสวิชาชีพมัธยมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น วิทยาลัยไม่มีการจัดการเรียนการสอนเช่นกัน และความรู้เหล่านี้ไม่มีอยู่ในเนื้อหาวิชาของระดับนี้

3) การเป็นศูนย์กลางทางวิชาการให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นวิทยาลัยไม่มีการจัดบริการให้แก่ชุมชน แต่มีหน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอให้บริการทางด้านนี้แก่ชุมชน

เมื่อพิจารณาความต้องการด้านการศึกษาอาชีพของชุมชนกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพบว่า วิทยาลัยตอบสนองความต้องการของชุมชนด้านนี้ เฉพาะการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนแต่ชุมชนมีความต้องการให้วิทยาลัยออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ในชุมชน

4.2.2 คหกรรม

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนต้องการความรู้และทักษะเรื่องการทำตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป การแปรรูปอาหาร การทำสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น เมื่อพิจารณาการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยการอาชีพ พบว่า

1) การจัดการศึกษาแบบต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีการจัดการเรียนการสอนเฉพาะสาขาวิชาอาหารและโภชนาการเท่านั้น ซึ่งความรู้ที่ชุมชนต้องการด้านการแปรรูปอาหารอยู่ในเนื้อหาวิชาของสาขาวิชาอาหารและโภชนาการที่วิทยาลัยเปิดสอน

2) การให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น โดยการเสริมวิชาชีพให้นักเรียนมัธยมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น วิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนให้แก่ักเรียนมัธยมศึกษาและนักศึกษาหลักสูตรระยะสั้น

3) การเป็นศูนย์กลางทางวิชาการให้แก่ชุมชนและหน่วยงานพบว่า วิทยาลัยไม่มีการให้ความรู้นอกชุมชน แต่เสริมสวยมีการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ให้แก่ชุมชน

เมื่อพิจารณาความต้องการด้านการศึกษาอาชีพของชุมชนกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัย พบว่า วิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนแต่ชุมชนต้องการให้จัดในลักษณะการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ให้ความรู้แก่ชุมชน ซึ่งวิทยาลัยการอาชีพไม่สามารถออกหน่วยบริการ เนื่องจากภาวะการขาดแคลนครู-อาจารย์ เครื่องมือ อุปกรณ์

4.2.3 พณิชยกรรม

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับเรื่องการบริหารงาน การจัดการและสหกรณ์ เมื่อพิจารณาการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยการอาชีพ พบว่า

1. การจัดการศึกษาแบบต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ความรู้ที่ชุมชนต้องการอยู่เนื้อหาวิชาของสาขาวิชาพณิชยกรรม ที่วิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอน
2. การให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นโดยการเสริมวิชาชีพมัธยมศึกษา และหลักสูตรระยะสั้น ความรู้ที่ชุมชนต้องการไม่มีอยู่ในเนื้อหาวิชาของระดับนี้
3. การเป็นศูนย์กลางทางวิชาการให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นวิทยาลัยไม่มีการจัดหน่วยเคลื่อนที่ เนื่องจากขาดแคลนครู-อาจารย์ อุปกรณ์และเครื่องมือ แต่ชุมชนต้องการให้วิทยาลัยเปิดบริการ

เมื่อพิจารณาความต้องการด้านการศึกษาอาชีพของชุมชนกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพบว่า วิทยาลัยตอบสนองความต้องการของชุมชนในด้านนี้ เฉพาะการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน แต่ชุมชนมีความต้องการให้วิทยาลัยจัดในรูปแบบของนอกระบบโรงเรียน

5.2.4 อุตสาหกรรม

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความต้องการความรู้และทักษะทางด้านนี้ตามสภาพพื้นฐานการประกอบอาชีพของชุมชนแต่ละแห่ง เมื่อพิจารณาการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยการอาชีพพบว่า

1. การจัดการศึกษาแบบต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีการจัดการเรียนการสอน
2. การให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น วิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนในบางสาขาวิชา
3. การเป็นศูนย์กลางทางวิชาให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นวิทยาลัยไม่มีการจัดบริการแก่ชุมชน ขณะเดียวกันไม่มีหน่วยงานอื่นให้บริการด้านนี้แก่ชุมชนเช่นกัน

เมื่อพิจารณาความต้องการด้านการศึกษาอาชีพของชุมชนกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพบว่า วิทยาลัยตอบสนองความต้องการของชุมชน ด้านอาชีพทางด้านอุตสาหกรรมและพณิชยกรรม โดยค่อนข้างจะละเอียดภาคเกษตรกรรม ไม่ตอบสนองรูป

แบบการจัดการเรียนการสอนที่ชุมชนต้องการ เนื่องจากขาดแคลนครู-อาจารย์ เครื่องมือและอุปกรณ์ ขณะเดียวกันผู้บริหารไม่มีนโยบายการให้บริการด้วย

โดยสรุป เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพบว่า วิทยาลัยการอาชีพมีรูปแบบการจัดการศึกษา ในรูปของ school-based comprehensive career education model (อาทร จันทวิมล,2539) ซึ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มีพื้นฐานที่โรงเรียนตามโปรแกรมการพัฒนาทางอาชีพ โดยมุ่งจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมคนเข้าสู่โลกของการทำงาน (preservice training) มากกว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความรู้และทักษะทางด้านอาชีพ (inservice training) แต่เมื่อพิจารณานโยบายการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพมีเป้าหมายที่ขยายโอกาสทางการศึกษาอาชีพให้แก่ชุมชนชนบทให้มีโอกาสรับความรู้ทางด้านนี้ แต่ในทางปฏิบัติพบว่าวิทยาลัยแต่ละแห่งมีการจัดการเรียนการสอนไม่ครอบคลุมเป้าหมายการจัดการศึกษาของวิทยาลัย เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งมีนโยบายและการบริหารงานตามความถนัดและภูมิหลังของตนเอง

โดยแท้จริงแล้ววิทยาลัยการอาชีพควรจัดโอกาสและทางเลือกให้แก่ประชาชนในพื้นที่บริการของวิทยาลัยการอาชีพให้ได้รับข้อมูลข่าวสารทางด้านอาชีพ ตลอดจนจัดสภาพและสถานการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ในวิถีการดำรงชีวิต ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ด้านอาชีพให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ควรมีการระดมสรรพกำลัง โดยการส่งเสริมให้หน่วยงานสภาครุฑเอกชน ชุมชน สถานประกอบการร่วมเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษาซึ่งได้รับความร่วมมือทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณและด้านวิชาการรวมทั้งเป็นหน่วยจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้การดำเนินงานของวิทยาลัยการอาชีพสามารถขยายและให้บริการอย่างเจาะลึกแก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ได้

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายและการบริการของวิทยาลัย

1) การทบทวนการกำหนดนโยบายของวิทยาลัยการอาชีพเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการจัดการศึกษา โดยให้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชน

2) การทบทวนสถานที่ตั้งและการกำหนดเขตบริการของวิทยาลัยการอาชีพ

3) การปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

1.การปรับปรุงและการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและความต้องการกำลังคนในระดับประเทศ ในหลักสูตรดังนี้

1.1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

1.2) การบริการวิชาชีพแก่ชุมชน

1.3) การเป็นศูนย์กลางทางวิชาการ

2) การปฏิรูปการคัดเลือกผู้บริหารและครู-อาจารย์ โดยเสนอกรมอาชีวศึกษาปรับปรุงระบบการคัดเลือกผู้บริหาร และครู-อาจารย์ พร้อมทั้งจัดให้มีระบบการวัดและประเมินผลผู้บริหารและครู-อาจารย์ โดยการร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชนในท้องถิ่น เพื่อจัดตั้งหน่วยวัดมาตรฐานในชุมชน

3) การปฏิรูประบบการแนะแนวอาชีพ และการติดตามประเมินผลของวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคกลาง กรมอาชีวศึกษาและกองการศึกษาอาชีพปรับปรุงระเบียบที่เื้อ้อำนวยต่อระบบการแนะแนวอาชีพและการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา โดยเน้นการประสานความร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชน ในการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลข่าวสาร

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จำกัดแค่วิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคกลางเท่านั้น ซึ่งมีสภาพพื้นฐานที่ไม่เหมือนกับภาคอื่น ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยความต้องการด้านอาชีพและศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยการอาชีพในภาคอื่นด้วย